

Sepsiszentgyörgyi autonómiakonferencia: elkezdődött a magyar-román párbeszéd

2013. 11. 17.

A november 16-án Sepsiszentgyörgyön lezajlott autonómiakonferencia az első állomása volt egy sorozatnak, amelyet a szervezők mindenképpen folytatni kívánnak a következőkben, más helyszíneken – hangzott el az Autonómia és regionalizmus – az évtized kihívása című konferencia és kerekasztal-beszélgetés végén. **Sándor Krisztina**, a társszervező Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács ügyvezető elnöke azt követően jelentette be ezt, hogy bebizonyosodott: a rendezvény a vártnál nagyobb számú közönséget vonzott, hiszen a Park Szálló konferenciaterme zsúfolásig megtelt magyar és román érdeklődőkkel. Mint elhangzott, a konferencia célja azt volt, hogy érdemi magyar-román párbeszéd induljon el az autonómia és regionalizmus témakörében.

Antal Árpád, Toró T. Tibor, Izsák Balázs, Bakk Miklós, Mădălin Guruianu, Marius Obreja

A szakmai panelben kilenc előadás hangzott el magyar és román nyelven. Több előadó is felhívta a figyelmet arra, hogy az autonómia fogalma annyira sokrétű és rugalmas, hogy elsősorban fogalomtisztázásra van szükség, ez pedig csakis párbeszéddel lehetséges: az autonómiát igénylő magyar közösségnek nagyon pontosan és őszintén el kell magyaráznia a románságnak, hogy mit ért autonómia alatt. Beszélni kell a különböző autonómiaformák előnyeiről és hátrányairól, pontos és részletes modelleket kell készíteni a különböző típusú autonómiák működéséről, ellenkező esetben lehetetlen túllépni a bizalmatlanságon.

Salat Levente, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) tanára felhívta a figyelmet arra, hogy ha egy közösség nem tud megegyezni abban, hogy mi számára a jó, mi a jövőkép, akkor eléggé kis eséllyel lehet úgy tekinteni rá, mint egy autonóm közösségre, ugyanakkor az autonómiaharcot nem belmagyar fronton kell megvívni, hanem a román partnerekkel, párbeszéd útján. A szakirodalom sem segít az autonómia fogalmának a tisztázásában, nehéz eldönteni, melyik szerzőnek van igaza, ezért mindenképpen fogalmi tisztázásra van szükség – fejtette ki Salat Levente

A területi autonómia nem lehet etnikai autonómia – mondta előadásában **Sergiu Constantin** Dél-Tirolban élő kutató. A területi autonómiát úgy kell felépíteni, hogy az egy régióra vonatkozzon, és ne egy ott élő etnikai csoportra. Egy jól alkalmazott területi autonómia biztosítja a közéletben való részvételt és a forrásokhoz való hozzáférést minden ott lakó népcsoport számára – hangsúlyozta a szakember.

Demeter M. Attila, a BBTE tanára Eötvös József munkájából idézett, aki 1857-ben megállapította: ha nem sikerül Magyarország területén leépíteni a nyelvi nacionalizmust, az ország szét fog esni.

Vasile Docea, a temesvári Nyugati Egyetem előadótanára példákkal bizonyította: a történészek nem tudnak szabadulni az „ideológiai csapdából”, és a múltnak azokat az eseményeit emelik ki, amelyek saját népük szempontjából „előnyösek”. Rámutatott: az autonómia formái teljesen különbözőek lehetnek aszerint, hogy hol alkalmazzuk.

Bakk Miklós, a BBTE tanára azt vette számba, hogy miként hatnak a regionalizálási törekvésekre Románia különböző történelmi régióinak hagyományai.

Sabin Gherman kolozsvári újságíró, aki korábban sikertelenül próbált bejegyeztetni egy regionális pártot kifejtette: ha Erdély népei képtelenek összefogni, akkor Bukarest mindig ki fogja játszani az erdélyi románokat a magyarok ellen. Azt gondolom, hogy egy – a történelem által igazolt – előfeltételből kellene kiindulni: Erdélyben sem a románok nem képesek semmi jót tenni a magyarok nélkül, és a magyarok sem jutnak semmire, a románok nélkül – mondta a kolozsvári publicista.

Szilágyi Ferenc, a Partiumi Keresztény Egyetem adjunktusa a partiumi közösség autonómia esélyeit latolgatta, **Őry Péter**, a felvidéki Pro Civis polgári Társulás elnöke pedig példákkal bizonyította: a szlovákiai magyarság által lakott területek felszabdalása régió átalakítás címén, minden szempontból negatív hatással volt a felvidéki magyarok életére. **Szász Alpár Zoltán** (BBTE) néhány létező európai autonómiamodellt vizsgált meg azokat a tanulságokat keresve, amelyek hasznosíthatók lehetnek az autonómia-törekvések, Románia regionalizációja szempontjából hasznosak lehetnek.

A szombati rendezvény második részében Autonómia és regionalizmus – esélyek és kompromisszumok címmel tartottak kerekasztal-beszélgetést. A kerekasztalt **Bakk Miklós** politológus moderálta, meghívottjai pedig **Antal Árpád** sepsiszentgyörgyi polgármester, **Izsák Balázs**, a Székely Nemzeti Tanács elnöke, **Marius-Lucian Obreja** Kovászna megyei parlamenti képviselő (PNL), **Mădălin Guruianu** sepsiszentgyörgyi városi tanácsos (PNL) és **Toró T. Tibor**, az Erdélyi Magyar Néppárt elnöke voltak.

A moderátor kérdései alapján a beszélgetés résztvevői arról beszéltek, hogy miként lehetne elérni, hogy az autonómia ne legyen tabutéma Romániában, milyen hatással volt az október 27-i Székelyek Nagy Menetelése a közgondolkodásra, miért nem működik a magyar-román párbeszéd és mit kell tenni, hogy működjön, illetve hogy a székelyföldi románok helyzetére megoldást jelenthet-e a kulturális autonómia.

Mindkét román politikus leszögezte: egy demokráciában mindenről lehet beszélni és kommunikálni, akkor is, ha olyan kényes kérdéstről van szó, mint az autonómia. **Marius-Lucian Obreja** elmondta: a székelyföldi románokhoz hasonlóan ő sem tud eleget az autonómia előnyeiről és hátrányairól, ezért mindenekelőtt tisztázásra van szükség mindenféle szempontból. Az autonómia azért vált tabutémává, mivel magyar és román politikusok egyaránt kizárólag szavazatszerzésre használták. **Mădălin Guruianu** leszögezte: az autonómia autentikus liberális elv, ezért üdvözlendő, és beszélni kell róla, mivel a problémákat közösen kell megoldani. Hangsúlyozta azonban, hogy az erről szóló román-magyar vitát nem a hírtelevíziók műsoraiban kell lefolytatni hozzá nem értő bukaresti politikusokkal, hanem az érintett – magyar és román – közösségek helyi képviselőit kell megkérdezni. A Menetelésről mindketten elismerően nyilatkoztak, üdvözlötték az esemény civilizált és békés jellegét.

Izsák Balázs szerint az autonómia a demokrácia egyik intézménye, tabujellegét pedig őszinte dialógussal, a félreértések lebontásával, minden részlet tisztázásával lehet megszüntetni. Mint mondta, a dialógus színtere a törvényhozás, ezért nyújtotta be az SZNT rögtön megalakulása után a Székelyföld autonómiastatútumát a parlamentben, a tervezetben pedig „pontosan az van, amit akarunk”. Nagyon fontos, hogy az autonómia témája napirenden maradjon, hogy a vita folyamatos legyen, és hogy az autonómiastatútumot ne illethessék az „etnikai alapú” jelzővel, hiszen a Székelyföld területi autonómia teljes jogegyenlőséget biztosít az ott élő magyaroknak és románoknak egyaránt. Hangsúlyozta: az autonómia nem jelent függetlenséget, az állam törvényei pedig továbbra is érvényesek maradnak. A Menetelésről szólva Izsák megjegyezte: a bukaresti vezetés semmiféle választ nem adott még a rendezvényen jelzett kérdésekre, de még a március

10-i marosvásárhelyi demonstrációra sem érkezett semmiféle válasz.

Toró T. Tibor arra mutatott rá, hogy az autonómia kapcsán a románok továbbra is azt hiszik, hogy a magyarok el akarják venni Erdélyt. Ezen változtatni kell, csak akkor léphetünk tovább – ehhez azonban valóban érthetővé kell tenni, hogy az erdélyi magyarok, a székelyek megelégednének a sajátos jogállással, a területi autonómiával, hogy a románoknak nem kell revíziótól tartaniuk – hangsúlyozta a Néppárt elnöke. Toró szerint elsősorban a magyar pártoknak kellene közös nevezőre jutniuk, ami nem annyira nehéz, amilyennek látszik, mivel minden magyar párt programjában ott van az autonómia témája, az elmúlt időszak tanulságai alapján pedig lehetségesnek látszik az akcióegység kialakítása. A román politikai elitnek az a része lehet partner egy értelmes párbeszédben, amely nem egységes és homogén román nemzetállamban gondolkodik – mondta. Toró leszögezte: a székelyföldi románok jogaira nem a magyarok jóindulata, hanem a törvény nyújthatna garanciát, tárgyalni kell arról, hogy a székelyföldi románok hogyan találják meg a helyüket az autonómiában, a székelyföldi románok kulturális autonómiájáról szóló fejezetet pedig egy román-magyar munkacsoport dolgozhatná ki. A Néppárt elnöke szerint a regionális tudatokat és identitásokat nem lehet újraépíteni egy egységes nemzetállamban, holott ezek az identitások a fejlődés motorjai. Románia esetében a föderális államberendezkedés lehet a siker kulcsa, annál is inkább, mivel egyre többször merül fel Moldova Romániával való egyesülésének kérdése, és a gagauz autonómia „megöröklése” mellett az is problémát jelenthet, hogy esetleg a moldovai románok sem kívánnak homogén nemzetállamban élni – hangsúlyozta Toró. A Menetelés erőt mutatott föl, elvi egységet és akcióegységet és ha ezt sikerül átmenteni más tevékenységekre is, akkor új politikai időszámítás kezdődhet.

Antal Árpád szerint a következő időszakban meg kell találni a román partnereket, akikkel lehet értelmesen párbeszédet folytatni. A román pártoknak nincsenek erdélyi megoldásai, nem ismerik az erdélyi problémát, a Székelyföldön pedig a románok képviselőjét kisajátította egy olyan csoportosulás, amelyet Ceaușescu azért küldött a térségbe, hogy megváltoztassák az etnikai arányokat, és a kudarc miatti frusztráció nyomán minden lépést úgy élnek meg, hogy teret veszítenek – mondta Sepsiszentgyörgy polgármestere. Kifejtette: továbbra sem hajlandó a magukat „civilnek” nevező besúgók, párttitkárok szervezetét partnereknek tekinteni, hanem minden figyelmét a románok által szavazatokkal támogatott képviselőkre fordítja. Velük együtt kell megkeresni azokat a törvényes garanciákat, amelyek biztosítják a románok jogait az autonóm Székelyföldön – mondta Antal. A Meneteléssel megmutattuk, hogy erőnk van, civilizáltak vagyunk, összetartók vagyunk, hogy az autonómia mögött van támogatás és közösségi akarat, most pedig tovább kellene lépniünk, és intenzívebbé kellene tennünk a párbeszédet a románokkal. Az a

következő lépés, hogy a román politikum és társadalom ne utasítsa el mereven a párbeszédet és a vitát, akkor talán elindulhat egy folyamat, így közösen felépítjük az intézményes garanciákat, hogy együtt tudjunk élni a régióban – folytatta Antal Árpád. Csalódottságának adott hangot, amiért a román megyei tanácsosok elutasították a népszavazási kezdeményezést, melyet „a román demokrácia tesztjének” nevezett.

A konferenciát az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) és a Bálványos Intézet szervezte, partnereik a Magyar Civil Szervezetek Erdélyi Szövetsége (MCSZESZ) és a POLITEIA – Romániai Magyar Politikatudományi Egyesület voltak.